

Nr 185.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till förordning om ändrad lydelse av 2 § i förordningen den 14 juni 1917 (nr 340) angående försäljning av rusdrycker m. m.; given Stockholms slott den 11 mars 1932.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag, föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till

- 1) förordning om ändrad lydelse av 2 § i förordningen den 14 juni 1917 (nr 340) angående försäljning av rusdrycker,
- 2) förordning om ändrad lydelse av 2 § i förordningen den 11 juli 1919 (nr 406) angående försäljning av pilsnerdricka, samt
- 3) förordning om ändrad lydelse av 4 § 2 mom. i förordningen den 8 maj 1925 (nr 119) angående försäljning av vissa alkoholfria och därmed jämförliga drycker.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Felix Hamrin.

F ö r s l a g

till

**förordning om ändrad lydelse av 2 §¹ i förordningen den 14 juni 1917
(nr 340) angående försäljning av rusdrycker.**

Härigenom förordnas, att till 2 § i förordningen den 14 juni 1917 angående försäljning av rusdrycker skall fogas ett nytt stycke av följande lydelse:

Vad i denna förordning är stadgat angående utskänkning skall jämväl tillämpas i fråga om tillhandahållande av rusdrycker i samband med sådan tillställning, som avses i förordningen den 1932 angående utsträckt tillämpning av vissa bestämmelser i § 13 av ordningsstadgan för rikets städer den 24 mars 1868 (nr 22) m. m.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1932.

¹ Senaste lydelse, se 1923: 142.

Förslag

till

förordning om ändrad lydelse av 2 § i förordningen den 11 juli 1919 (nr 406) angående försäljning av pilsnerdricka.

Härigenom förordnas, att till 2 § i förordningen den 11 juli 1919 angående försäljning av pilsnerdricka skall fogas ett nytt stycke av följande lydelse:

Vad i denna förordning är stadgat angående utskänkning skall tillämpas jämväl beträffande tillhandahållande av pilsnerdricka i samband med sådan tillställning, som avses i förordningen den 1932 angående utsträckt tillämpning av vissa bestämmelser i § 13 av ordningsstadgan för rikets städer den 24 mars 1868 (nr 22) m. m.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1932.

Förslag

till

förordning om ändrad lydelse av 4 § 2 mom. i förordningen den 8 maj 1925 (nr 119) angående försäljning av vissa alkoholfria och därmed jämförliga drycker.

Härigenom förordnas, att till 4 § 2 mom. i förordningen den 8 maj 1925 angående försäljning av vissa alkoholfria och därmed jämförliga drycker skall fogas ett nytt stycke av följande lydelse:

Vad i denna förordning är stadgat angående utskänkning skall tillämpas jämväl beträffande tillhandahållande av alkoholfria drycker i samband med sådan tillställning, som avses i förordningen den 1932 angående utsträckt tillämpning av vissa bestämmelser i § 13 av ordningsstadgan för rikets städer den 24 mars 1868 (nr 22) m. m.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1932.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 11 mars 1932.

N ä r v a r a n d e:

Statsministern EKMAN, statsråden GÄRDE, HAMRIN, VON STOCKENSTRÖM, STADENER, GYLLENSWÄRD, LARSSON, HOLMBÄCK, JEPSSON, HANSÉN, RUNDQVIST.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Hamrin anför efter gemensam beredning med chefen för socialdepartementet:

I skrivelse den 17 april 1928, nr 119, har riksdagen under åberopande av vad som anförts i första lagutskottets av riksdagen godkända utlåtande nr 22 för samma år anhållit, att Kungl. Maj:t måtte med beaktande av de av utskottet anförda synpunkterna skyndsamt låta utreda, i vilken omfattning och på vad sätt gällande bestämmelser om nöjestillställningar kunde utvidgas, såsom i två i utskottsutlåtandet omförmälda motioner ifrågasatts, samt för riksdagen framlägga det förslag, som av utredningen kunde föranledas.

Den sålunda begärda utredningen avser bland annat frågan om möjligheten att förhindra det under senare tid i avsevärd utsträckning begagnade förfarandet, att nöjestillställningar, som i realiteten äro offentliga, på det sätt undandragas tillämpning av de för sådana tillställningar gällande författningsbestämmelserna, att tillställningarna förklaras vara enskilda såsom anordnade av en förening, i vilken deltagare i tillställningen, uteslutande eller huvudsakligen i syfte att möjliggöra nämnda förfarande, antecknats såsom medlemmar.

För detta ändamål har chefen för socialdepartementet förut denna dag framlagt förslag till förordning angående utsträckt tillämpning av vissa bestämmelser i § 13 av ordningsstadgan för rikets städer den 24 mars 1868. Detta förslag innebär i huvudsak, att vad som är stadgat i de författningar, vilka för närvarande reglera rätten att anordna offentlig föreställning eller annan sådan tillställning, skall äga tillämpning jämväl å tillställning, till vilken tillträde är beroende av medlemskap i förening eller av inbjudning, därest tillställningen uppenbarligen utgör del av en uteslutande eller väsentligen för anordnande av dylika tillställningar driven rörelse eller tillställningen eljest, såsom med avseende å sin omfattning eller de villkor, varunder tillträde lämnas, är att jämställa med tillställning, till vilken allmänheten har tillträde.

Såsom chefen för socialdepartementet redan anført, förekommer anledning att i samband härmed uppmärksamma bland annat frågan, huruvida de i för-

ordningarna den 14 juni 1917 angående försäljning av rusdrycker, den 11 juli 1919 angående försäljning av pilsnerdricka och den 8 maj 1925 angående försäljning av vissa alkoholfria och därmed jämförliga drycker förekommande bestämmelserna om utskänkning äro tillämpliga på försäljning till förtäring på stället vid tillställningar, som formellt äro anordnade av slutna klubb eller förening. Erinras må, hurusom dessa förordningar icke innehålla någon motsvarighet till den bestämmelse, som i detta avseende förekom i 5 § 1 mom. av förordningen den 9 juni 1905 angående försäljning av brännvin av följande lydelse: »Ej må någon tillhandagå allmänheten med anskaffande av brännvin i mindre belopp än han själv äger försälja. Då brännvin tillhandahålles inom klubb eller annan förening, anses medlemmar av sådan såsom allmänhet enligt detta mom.»

Ifrågavarande spörsmål har varit under omprövning i två av Svea hovrätt under senare tid avgjorda mål angående fråga om ansvar för olaga utskänkning, i vilka bland annat förekom följande.

Enligt en av överståthållarämbetet för polisärenden den 15 december 1930 upprättad polisrapport har en i rapporten namngiven, i Stockholm verksam s. k. nattklubb till uppgift att i viss lokal anordna danstillställningar och kabareter med servering av mat och alkoholfria drycker. Klubblokalen plögade enligt uppgift av klubbens direktör besökas av cirka 200 personer varje natt, och i december 1930 funnes omkring 6,000 medlemmar i klubben. Allmän åklagare i Stockholm instämde i december 1930 klubbens direktör till rådhusrätten i Stockholm med yrkande, att, enär dagligen inom av klubben förhyrda lokaler olovligen bedrivits utskänkning av sådana drycker, som avsåges i förordningen den 8 maj 1925 angående försäljning av vissa alkoholfria och därmed jämförliga drycker, samt direktören voro ansvarig för den inom lokalerna sålunda bedrivna utskänkningen, denne måtte härför fällas till ansvar. Svaranden bestred åtalet på den grund, bland annat, att uttrycket »utskänkning» icke kunde anses tillämpligt å den art av tillhandahållande av alkoholfria drycker, som förekommit i de lokaler, som disponerades av klubben. Med utskänkning förstodes nämligen, på sätt chefen för finansdepartementet i Kungl. Maj:ts proposition nr 102 år 1905 anfört, »att till förtäring på stället mot betalning tillhandahålla allmänheten tillagade alkoholfria drycker». I sagda proposition, som låge till grund för den närmast före nu gällande författning tillämpliga lagstiftning i ämnet, nämligen förordningen den 9 juni 1905 angående försäljning av tillagade, alkoholfria drycker, samt svagdricka, anförde departementschefen vidare: »Anmärkas bör, att då i förslaget § 3 mom. 1, som innehåller bestämmelserna härom, använts uttrycket 'bedriva utskänkning' i stället för det i nu gällande förordning (K. F. 1885) begagnade uttrycket 'mot betalning tillhandahålla allmänheten', detta icke skett i syfte att göra någon ändring i sak». Vid jämförelse med Kungl. Maj:ts proposition nr 141 år 1925, som låge till grund för nu gällande förordning i ämnet den 8 maj 1925, framginge, att någon förändring beträffande innebörden av uttrycket utskänkning icke ifrågasatts, då nämligen, därest så varit fallet, utredning beträffande uttryckets ändrade innebörd skulle hava influtit i departementschefens yttrande. Följaktligen måste även enligt nu gällande förordning uttrycket »utskänkning» avse ett tillhandahållande till allmänheten mot betalning och för förtäring på stället. I förevarande fall kunde emellertid icke vara tal om någon utskänkning i lagens bemärkelse eller om ett tillhandahållande åt allmänheten, enär på grund av de former, under vilka medlemskap erhöles i klubben, en-

dast en fullkomligt slutet krets, strängt avskild från alla utomstående, ägde tillträde till klubbens lokal.

Rådhusrätten fann genom utslag den 23 februari 1931 upplyst, att under åtminstone viss tid inom klubbens lokaler dagligen anordnats s. k. klubbaftnar, till vilka icke blott sammanslutningens medlemmar utan även gäster mot särskild avgift ägt tillträde, ävensom att vid dessa tillfällen utskänkning av sådana drycker, som ovan angivits, ägt rum, samt dömde svaranden för olovlig försäljning av alkoholfria och därmed jämförliga drycker att böta 75 kronor. — Efter det denne över rådhusrättens utslag anfört besvär, yttrade Svea hovrätt i utslag den 13 november 1931: Enär, med hänsyn till vad i målet blivit utrett angående förfarandet vid och fordringarna för vinnande av medlemskap i sammanslutningen, dess sammankomster, till vilka, såvitt visats, allenast medlemmar av sammanslutningen och av dem inbjudna gäster ägt tillträde, icke kunde anses hava varit offentliga samt vid sådant förhållande den inom sammanslutningens lokaler bedrivna utskänkning av alkoholfria och därmed jämförliga drycker icke ägt rum under sådana omständigheter, att ansvar därför kunde ådömas, prövade hovrätten lagligt att, med ändring av rådhusrättens utslag, ogilla den mot svaranden förda talan. — Från hovrättens utslag voro två ledamöter skiljaktiga, vilka ej funno skäl att göra ändring i rådhusrättens utslag.

Samma utgång fick ett av Svea hovrätt samtidigt avgjort mål angående ytterligare en förening av i huvudsak samma typ som nyss omförmälda.

Det av åklagaren utförda åtalet fick enligt av hovrätten meddelad besvärshänvisning icke hos Kungl. Maj:t fullföljas av annan än i 30 kap. 6 § 3 mom. rättegångsbalken omförmäld åklagare, vilken emellertid icke funnit skäl för sådan åtgärd.

Uti en inom socialdepartementet upprättad, den 6 februari 1932 dagtecknad promemoria i förevarande ämne anfördes, att utgången i nämnda båda mål syntes ådagalägga en tidigare icke uppmärksammas ofullständighet i gällande bestämmelser om utskänkning och att, särskilt sedan detta förhållande i växande omfattning börjat utnyttjas av yrkesmässigt drivna företag, som i form av s. k. nattklubbar m. m. grundade sin existens på den illojala användningen av de förmåner och den frihet från kontroll, som lagstiftningen avsett att förbehålla det egentliga föreningslivet, åtgärder från det allmännas sida vore av nöden för att bringa den under ifrågavarande form drivna nöjesträffar under tillämpning av samma bestämmelser, som eljest reglerade det offentliga nöjeslivet.

Under förutsättning att en bestämmelse bleve gällande om utsträckt tillämpning av § 13 i ordningsstadgan för rikets städer av huvudsakligen det innehåll, chefen för socialdepartementet sedermera i nyssnämnda proposition förordat, syntes — anfördes i promemorian vidare — en sådan bestämmelse åt ordningsmakten inrymma en så vidsträckt befogenhet, att den nu åsyftade nöjesträffar bleve, åtminstone under de former, den dittills tagit, för sin fortsatta existens helt beroende av polismyndighetens tillstånd. Av en dylik bestämmelse komme nämligen jämlikt nämnda författningsrum att följa, att flertalet av de nöjeställningar, varom i detta sammanhang är fråga — huvudsakligen dans och därmed jämförliga nöjen — vid straffansvar för vederbörande icke finge anordnas utan tillstånd av polismyndighet, som även, där sådant tillstånd beviljades, ägde meddela erforderliga

ordningsbestämmelser. Vägran att efterkomma dylika bestämmelser kunde uppenbarligen föränleda, att beviljat tillstånd till nöjestillställning indroges och att nytt tillstånd icke meddelades. Utskänkning, som stode i samband med nöjestillställningar av nu ifrågavarande slag, skulle därför lämpligen kunna regleras och, där så finnes erforderligt, förhindras genom en ordningsbestämelse av nu ifrågasatt innehåll, i den mån denna lagligen kunde avse även hithörande förhållanden. På grund härav och då i övrigt de bestämmelser, som förordningarna om försäljning av rusdrycker, av pilsnerdricka samt av vissa alkoholfria och därmed jämförliga drycker innehöller, i och för sig syntes vara av sådan fullständighet, att vid tillämpning av desamma de olägenheter, som gjort sig gällande beträffande nu förevarande form av utskänkning, torde kunna undanröjas, syntes den bestämmelse, som för nu ifrågavarande ändamål vore erforderlig, kunna innefattas i ett kortfattat stadgande — avsett att antingen fogas såsom tillägg till den ifrågasatta förordningen om utsträckt tillämpning av § 13 i ordningsstadgan för rikets städer m. m. eller på lämpligt ställe infogas i förordningarna den 14 juni 1917 angående försäljning av rusdrycker, den 11 juli 1919 angående försäljning av pilsnerdricka samt den 8 maj 1925 angående försäljning av vissa alkoholfria och därmed jämförliga drycker. Detta stadgande borde innehålla, att vad i nämnda förordningar, respektive den förordning, i vilken bestämmelsen infogades, vore stadgat angående utskänkning skulle tillämpas beträffande utskänkning, som bedreves vid sådan tillställning, som omförmäldes i förstnämnda förslag till förordning. Genom ett dylikt stadgande bereddtes nämligen möjlighet att vid meddelande av tillstånd till ifrågavarande tillställningar förknippa de villkor beträffande utskänkning av drycker av olika slag, som kunde anses erforderliga.

Efter det chefen för socialdepartementet anmodat kontrollstyrelsen att skyndsamt avgiva yttrande över nämnda promemoria, har *kontrollstyrelsen* i skrivelse den 15 februari 1932 anfört huvudsakligen följande.

Såsom inhämtas av promemorian, avses genom densamma, att åtgärder skulle åvägbringas mot de under senare åren allt talrikare i Stockholm förekommande s. k. nattklubbarna. Det är ur de synpunkter, kontrollstyrelsen har att företräda, främst spörsmålet om tillhandahållandet av alkoholhaltiga och alkoholfria drycker inom dessa klubbar, som i det följande kommer att göras till föremål för styrelsens yttrande.

Enligt vad som inhämtas av rättegångshandlingarna, som varit tillgängliga för kontrollstyrelsen, hållas dessa s. k. nattklubbar öppna efter den i lag stadgade stängningstiden för restauranger, som äro tillgängliga för allmänheten. I dessa nattklubbar synes jämväl praktiskt taget vilken person som helst utan några större formaliteter kunna komma in såsom medlem under loppet av natten. Dessa bägge omständigheter torde hava bidragit till den anslutning, som nattklubbarna rönt åtminstone inom vissa kretsar. Rättegångshandlingarna utvisa vidare, att å klubbarna bedrives försäljning av alkoholfria och därmed jämförliga drycker ävensom att förtäring av rusdrycker förekommer i en jämförelsevis stor omfattning. Det synes icke möta några större svårigheter för en person, som icke medför rusdrycker eller icke har dylika drycker upplagrade i lokalen, att på ett eller annat sätt komma över dylika drycker, vare sig genom klubbledningens eller klubbmedlemmarnas tillmötesgående eller på grund av inköp från åtminstone inom vissa nattklubbars lokaler kringstrykande s. k.

pundlangare. Under senare tid synas nattklubbarna starkt hava ökat i antal på grund av tillströmningen till dessa. Inrättandet av nya nattklubbar har befordrats genom de pekuniära fördelar, som nattklubbarnas verkliga innehavare erhålla av den bedrivna serveringsrörelsen. Nattklubben är nämligen endast till formen en förening. I realiteten är den ett nöjesföretag, bakom vilket stå en eller flera personer, vilka bildat klubben i syfte att genom densamma i större eller mindre grad erhålla ekonomiska fördelar. Att döma av de tillgängliga uppgifterna om medlemsantal och dylikt ävensom om antalet serveringsbiträden synas åtminstone vissa av dessa klubbar hava nått en jämförelsevis stor omfattning i fråga om anslutningen och den bedrivna rörelsen.

Av det anförda torde framgå, att nattklubbarna för närvarande bedriva en verksamhet, som, om ej formellt, dock i realiteten kommer i strid med viktiga bestämmelser i gällande alkoholförfattningar. Får deras verksamhet ostört fortsätta, kan det befaras, att den utskänkning, som nu bedrivs på offentliga, kontrollerade utskänkningsställen, kommer att i viss omfattning överflyttas på privata, icke kontrollerade klubblokaler. En dylik utveckling skulle otvivelaktigt komma att på ett allvarligt sätt menligt inverka på den ordning, som man hittills här i landet sökt att åvägbringa på utskänkningsområde. Med hänsyn härtill torde åtgärder från statsmakternas sida snarast möjligt böra komma till stånd för att så verksamt som möjligt undanröja missförhållandena.

Ett till promemorian fogat förslag till bestämmelser i ämnet synes, enligt kontrollstyrelsens mening, kunna bliva en lämplig utgångspunkt för motverkande av de tendenser, som kommit till synes i nattklubbarnas verksamhet. Kontrollstyrelsen har nämligen vid övervägande av olika möjligheter till åtgärder på förevarande område funnit den i promemorian föreslagna vägen vara den under nuvarande förhållanden mest framkomliga. Vid den granskning, som kontrollstyrelsen haft tillfälle underkasta förslaget, har styrelsen allenast funnit skäl att framställa visa detaljmärkningar mot den föreliggande lagtexten. Styrelsen har ansett bestämmelserna lämpligen böra meddelas i form av tillägg till ifrågasvarande författningar.

De nu ifrågasatta bestämmelserna äro, såsom av det föregående framgår, avsedda att utgöra ett led i föreskrifter till reglering av nöjeställningar, vilka, ehuru de formellt betecknas såsom enskilda föreningssammanskomster, likväl i realiteten äro offentliga. Närmast åsyftar den del av förslaget, varom nu är fråga, att åstadkomma en, såsom rättspraxis utvisat, erforderlig reformering av gällande bestämmelser om utskänkning. De nya regler, som för detta ändamål föreslagits, innebära i korthet, att nöjeställningar av det slag, varom nu är fråga, genom en författning av det innehåll, chefen för socialdepartementet efter samråd med mig förordat, förklaras underkastade tillämpning av de bestämmelser, som reglera det offentliga nöjeslivet. Tillika skulle bestämmelser meddelas därom, att tillhandahållande av sådana drycker, som avses i utskänkningsförfattningarna, förklaras underkastat de i nämnda författningar förekommande bestämmelserna om utskänkning, därest tillhandahållandet sker i samband med sådan tillställning, som avses i det av chefen för socialdepartementet förordade förslaget. I sak innebära de sålunda föreslagna bestämmelserna alltså icke någon utvidgning av tillämpningsområdet för utskänkningsförfattningarna utöver vad som redan är åsyftat med dessa författningar, utan syftmålet med de nya reglerna är allenast att förhindra,

*Departements-
chefen.*

att den ordning, statsmakterna velat i förevarande avseende upprätthålla, åsidosättes genom den form för kringgående av gällande bestämmelser, som kommit till användning. Om önskvärdheten av bestämmelser för detta ändamål torde knappast kunna råda någon meningsskiljaktighet, och mot den föreslagna formen för desamma synes ej heller förekomma anledning till erinran. I likhet med kontrollstyrelsen anser jag därför förslaget innefatta en lämplig utgångspunkt för motverkande av de tendenser, som i nu ifrågavarande avseende kommit till synes. Beträffande detaljerna i fråga om bestämmelsernas utformning hava iakttagits vissa av kontrollstyrelsen gjorda erinringar, å vilka det icke torde vara erforderligt att här närmare ingå.

Föredragande departementschefen uppläser härefter de av honom avsedda förslagen till

1) *förordning om ändrad lydelse av 2 § i förordningen den 14 juni 1917 (nr 340) angående försäljning av rusdrycker,*

2) *förordning om ändrad lydelse av 2 § i förordningen den 11 juli 1919 (nr 406) angående försäljning av pilsnerdricka, och*

3) *förordning om ändrad lydelse av 4 § 2 mom. i förordningen den 8 maj 1925 (nr 119) angående försäljning av vissa alkoholfria och därmed jämförliga drycker*

samt hemställer, att förslagen måtte genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen behagar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten bifalla och förordnar, att proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

R. Borgström.